

digst Luftsifte (Ventilation) vil ogsaa blive en almindelig Svækkelse, som kan ytre sig paa mange Maader: Hovedpine, Blegst, Nærvesvækkelse, Mavelidelser osv. osv. Disse lettere Tilfælde kan, naar ellers ikke nogen værre Sygdom er fremmet eller kommer til, vel atter hæves under sundere Forhold. Men har Legemet et arvet Anlæg f. Ex. til Brystsyge, Kjærtelsyge eller en anden Sygdom, da er der al Sandsynlighed for, at vedkommende Sygdom kommer til Udbrud; og mange af de heftigste og hurtigst udviklede Exempler paa Lungetæring er netop fremkaldt paa nævnte Maade.

Naar man endnu videre betænker, at de farligste Sygdommes Smitstof (Bakterier og Svampe) særlig kan finde Tilhold og Betingelser for Udvikling i en saadan Luft, saa rykker det farlige ved denne endnu længere frem. Og da disse Smitstoffer næsten altid (om end ikke i en for Mennesket smittende Grad) farer rundt med Luften, som for at finde Livsbetingelser, saa behøve kun disse at være tilstede, for at Smitstoffet skal kunne komme til Udvikling. Og har man først faaet dette til Huse, saa er det kun et Tidsspørgsmaal, naar man bliver angreben af det.

Hvor mange Bakterier af forskellige Slags, der kan findes i Luften, kan oplyses ved følgende Undersøgelser: I Luften i en af Paris's Hovedgader fandtes 116, i et Hospital i samme By fandtes indtil 2600 i hver Kubikfod Luft. At disse Tal ikke er overdrevne, har jeg faaet Stadfæstelse paa ved i denne Tid at arbejde paa Universitetets bakteriologiske Laboratorium, hvor der foretages allehaande Forsøg med og Undersøgelser over Bakterierne og deres Virksomhed. Og Resultaterne er gerne rystende Kendsgærninger, vel skikkede til at aabne Øjnene for den Hærskare af usynlige Fjender, vi færdes iblandt. Men det skal ogsaa ligefrem ses, ellers bliver den Overtro — at hvor intet kan ses med blotte Øjne, der er heller intet — ikke rykket op med Rode. Og hvor den bliver siddende, der bliver det aldrig til noget med Kampen imod dem. Og Kampen bestaar jo i, som tidligere fremhævet, ved sund Levevis at gøre vort Legeme uangribeligt, og i at omgive os i vore Boliger af en Renhed og en Luft, som ikke tillader dem at slaa Ro og komme til Udvikling.

Om Luftfornyelsen. Der skal ikke siges meget om Maaden, hvorpaa Luften kan fornyes; Hovedsagen er og bliver, at den i det hele bliver fornyet. Dermed skal ikke være sagt, at Maaden er ligegyldig, langt fra. Men det gælder først og fremmest om at faa Folk til at bruge de forhaandenværende Midler.

Den Mængde Luft, som i Timen skal indføres eller ombyttes i en Stue for hver Person, for at Luften kan være uskadelig, er ikke lille. — Omtrent 3 Tønder Luft gaar gennem Lungerne i Timen, og der dannes derved 20 Potter Kulsyre (en ubrugbar, kvælende Luftart). Men efter dette synes Luftfornyelsen ikke at blive saa stor, da der jo rummes flere hundrede Tønder Luft i en Stue, saa det kan tage lang Tid, inden denne Mængde er forbrugt. Men Sagen forholder sig saaledes, at de i en Time udaandede 20 Potter Kulsyre forurensrer omtrent 300 Tdr. af den i Stuen værende Luft, saa den bliver ubrugelig til Indaanding. Denne Luftmængde maa altsaa uddrives og lige saa megen frisk indføres i Timen til hver Person. — Mange vil ryste paa Hovedet ad disse Tal og

tænke, at det f. Ex. er umuligt at faa 1200 Tønder Luft skiftet i en Stue i hver Time til 4 Mennesker, uden at baade Vinduer og Døre staar aaben. Ja det kan synes saa; men lad os se. Findes der i Stuen en almindelig Vindovn, hvori der fyres, saa er det ved Forsøg godtgjort, at denne bruger omtrent 600 Tdr. Luft i Timen, og disse blive altsaa samtidig erstattet af frisk Luft, som har banet sig Vej ind i Stuen gennem Sprækker ved Vinduer og Døre.

Naar Stuens Temperatur er nogle Grader højere end Temperaturen udenfor, hvad der jo altid er Tilfældet om Vinteren, saa er her atter en Kilde til Luftfornyelse; thi den varme og kolde Luft har hver fra sin Side Trang til at skifte Plads, til at mødes og blandes, saa selv den mindste Utæthed bliver taget i Brug. Og da nu *til alt Held* vore uventilerede Stuer har utallige Huller og Sprækker, saa er der under nævnte Forhold et ikke saa lille Ventilationsapparat i Gang. Ja selv Væggene tjene til Gennemgang for Luft, naar disse ikke er oliemalede. Gennem hver Kvadratfod af en almindelig ikke for vaad Mur kan skiftes over 2 Tdr. Luft i Timen, naar Temperaturforskellen mellem ude og inde er nogle faa Grader. Om Sommeren, naar der næsten ingen Temperaturforskul er mellem ude og inde, standser denne saakaldte naturlige Ventilation omtrent helt. Det er ogsaa bekendt, at en Stue strax er kvalm om Sommeren, naar Vinduer og Døre er lukket.

Det vil altsaa ses, at der ikke findes saa ganske lidt Ventilation i en almindelig Stue. Men denne strækker langt fra til, naar der er mange Mennesker i et lille Rum. Der maa skaffes Luft ad anden Vej; *hvorledes*, maa Lejlighed bestemme. At lukke Vinduer og Døre op, naar man sidder i en Stue ved Vintertid, er ikke den bedste Maade at faa frisk Luft paa; men indtil en *ordnet Ventilation* kommer istand, er der ikke andre Veje. Dette sidste burde i meget fuldkommen Skikkelse indføres i alle Skoler. Det er en ren Pestluft, som findes i de fleste, naar Børnene har siddet der bare et Par Timer. Og mange af dem faar ogsaa af den Grund en slumrende Sygdom kaldt til Live eller faar nedlagt Spiren til kommende Lidelser.

Da visse Forhold hindrer mig fra foreløbigt at kunne fortsætte disse Artikler, finder jeg det passende at afslutte dem med følgende:

For at kunne fatte Betydningen af al Oplysning om Menneskets Forhold til og Afhængighed af Naturen, da maa man have fattet, at intet i dette store underfulde Skaberværk er uden Betydning, og at der bestaar en af Gud indsat altomfattende Ordning, som er den Lov, hvorunder alt og alle *maa udvikles* og ene *kan finde* deres Udvikling ved at være inde under.

Ingen Udvikling kan være lovløs hverken i Haandens eller Aandens Verden. Gaar man udenfor det lovlige, da gaar man udenfor de for Udviklingen nødvendige Betingelser. Og har man forladt Betingelserne for Udvikling, har man med det samme forladt Betingelserne for Livet — thi Liv er Udvikling — og er kommen ind paa den Vej, der har Døden til Endepunkt. Derfor — skal den falmende Slægt